

GAZETA TRANSILVÂNIEI

PROPRIETARĂ-ASOCIAȚIUNEA „ASTRA” BRAȘOV
Care de două ori pe săptămână prin îngrășirea
și colorarea de redacție.
Abonamentele tipografiei „Astra” nr. 102.
Pagini 4-6-8 Lei 3.

STEAG RIDICAT LA
1838

GHLBARITIU ȘI SPIRIT DE LUPTĂ PURTATE SUB CUTELE LUI MUREȘENII
DE ATĂȚIA URMAȘI, ÎN FRUNTE CU

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA
BRASOV.
B-dul REGELE FERDINAND Nr. 12 Tr. 1513
Abonamentul anual lei ... Autorități și Societăți lei
Anunțuri și reclame după tarif.

Nr. 61

Inreg. Trib. Brașov E. II No. G. II. 71/943

Sâmbătă 25 Noemvrie 1944

Anul 107

Nici „hăis” nici „cea”

de

Ion Colan

O repetăm mereu, ca nu care
cumva să se uite și să ni se pună
în cârcă bagaj ce nu ne aparține.

Politicul, sub aspect internațional,
nu ne preocupă decât ca fenomen,
produs al țării respective. Fiecare
popor își dă regimul propriu firii
lui și condițiilor geografice, istorice
și culturale în care trăiește.

Suntem spectatori atenți ai unei
lumi ce ne înconjoară, dar nu punem
Europa la cale, pentru simplul motiv
că are cine s'o facă iar noi ne
cunoaștem lungul nasului.

Nu ne interesează decât propria
noastră gospodărie, în care, ca cetățeni,
avem dreptul să mai punem câte un
lucrușor la locul lui și, când e cazul,
să mai dăm și cu mătura.

*

O seamă s'au speriat de strigăte;
la început, că pe urmă s'au deprins.

Azi, când s'a văzut cine se răstește,
spaima a făcut loc zâmbetului: amar,
îngăduitor sau trist, după cinstita față
a vânzătorului de nuci fără miez.

Da, un zâmbet trist, pentru că una
e răul făcut de străin, și alta mărăguna
pe care ți-o trânteste în ciorbă un
alintat în aceeași poală de bunică pe
prisma căsuței de sat românesc. Străinului
ii ierți ce face, dacă nu pentru altceva,
măcar fiindcă e străin, dar celui ce se
pretinde Român, și încă de 24 de carate,
și de i se va ierta răbufneala de-acum,
nimeni nu i-o va uita cu inimă ușoară.
Românismul nu-l mai acceptă din punct
de vedere moral, nu național.

Stai prost în fața lumii noi, propagate
cu mijloace vechi de când lumea. Socoteala
e simplă: Te incomodează cineva? Il scoți
din circulație pe același leit-motif, de care
— să nu se supere nimeni — ne-am cam
săturat. Și ne-am săturat fiindcă în
nesfârșitele epurații care se fac, în fiecare
zi sunt anunțate tot alte și alte fețe,
încât ai impresia că răfuiala nu se va
termina decât când vom epuiza întreaga
populație a României, implicat propagării.
Când, în Revoluția franceză, Danton a spus:
„Mă vei urma, Robespierre!” — a prins
în patru cuvinte tot tragicul unei mișcări.
Și era, Franța, o țară ce-și luase a supra

ei o mișcare pe seama lumii întregi.

Ce-or fi vrând reformatorii noștri,
nu știm. Știm însă că de se va continua
cum s'a început, acel: „mă vei urma” —
profetic! — intră în legile firești ale
istoriei.

Și mai știm că de se va continua cum
s'a început, cum suntem siguri că iar va
fi primăvară pentru țara noastră, tot așa
de siguri suntem că se vor epura odată
între ei și toți Robespierii noștri din
suburbane.

„E al naturii lucru ceva” — cum ar
spune Sadoveanu.

Și rău va fi și așa, pentru că și atunci
multe nedreptăți se vor face, care ne vor
durea, așa cum ne dor cele de azi.

De unde se vede că nu suntem preocupați
de oameni, ci de ceea ce reprezintă
oamenii din punct de vedere moral,
național și uman în cuprinsul unei patrii.

Ceea ce s'a întâmplat în Franța atunci,
n'a mai repetat nicio țară. De ce se uită
acest amănunt?

Părțile bune s'au adoptat, ce-a fost rău
s'a dat la o parte ca netrebnic, lumii
ajungându-i experiența sângeroasă a unei
țări.

Lucrurile se vor întâmpla la fel și de
data aceasta. De ce nu se înțelege acest
lucru la noi, e greu de spus.

Ceva se poate spune, totuși, pentru o
sperată limpezire de ape:

Dr. Csolnoky Jenő

de

de V. Brantse

„La început a fost cuvântul” .. zice
evangelistul Ioan. Noi găsim la începutul
unei cărți, despre care am mai vorbit,
substanțialul studiu, intitulat „Pământul
și poporul Transilvaniei”, de Dr. Csolnoky
Jenő.

Băgați de seamă, Transilvania este
bunul unui singur popor, ales de Dumnezeu.
Alte neamuri mai, mai că nici nu există
pe acest pământ. Totuși, la pagina 15,
autorul consacră 12 rânduri și unui
neam ce-a invadat Transilvania, gonit
de Turcii și fanarioșii din România.

Iată în rezumat caracterizarea d-lui
Cholnoky:

- 1) Acest popor este de origine balcanică,
ajuns sub stăpânire romană.
- 2) Limba lui s'a născut dintr'un
dialect latin cu 75% cuvinte slave.
- 3) Numele poporului este de origine
turcă.

- 4) N'are nimic comun cu Romanii.
- 5) S'a așezat în Transilvania în
sec. XVIII și XIX.

- 6) La așezarea în Transilvania a
distruș cultura înfloritoare a provinciei
din sec. XVI și XVII. [Probabil tipăriturile
coresiene și Noul Testament al Mitropolitului
Simion Ștefan].

Este ulmitor cum a putut Dr. Csolnoky
Jenő, în rânduri atât de puține, să condenseze
proștii atât de multe. Alții cred că ar fi
avut nevoie de pagini nenumărate, fără să
fi reușit totuși să sincronizeze în timp pe
Latini, [care nu

sunt Romani] pe Slavi și pe Turci; să-l
aducă pe Românii în Transilvania pentru
ca să-și distrugă propria lor creație
culturală. Este un record demn de admirație.
Pentru a nu lipsi pe cititorii români de
plăcerea savurării unor utopii rarissime
dau în traducere textul d-lui Csolnoky:

„Transilvania a suferit cea mai mare
lovitură cu invazia valahilor. Acest „rumun”
[cuvânt turcesc, înseamnă sclav] este
același păstor sălbatec care a ajuns în
Balcanii sub stăpânire romană și a
împrumutat unul din dialectele limbii
latine, dar 75% din vocabular sunt
cuvinte slave. N'au nimic comun cu
Romanii. Numele de „Român” derivă
tot de acolo de unde derivă și numele
de Rom al țiganilor. Acești valahi
au păstorit în munți.

Când au invadat Transilvania, gonit
din România de jugul turcesc și de
opresiunea umilitoare a propriilor
fanarioși, au fost siliți să rela agricultura
și păstoritul. Și-au pierdut moravurile
și s'au transformat într'un popor cu
moravuri sălbatece, nemilos din fire
și cu aplicații spre furt. În Transilvania
au născut cea cultură înfloritoare pe care
am văzut-o strălucind cu atâta intensitate
în epoca principilor maghiari!”

În felul acesta menționatul autor
și-a scris propriul epitafor, scutindu-ne
de orice comentariu.

În țară s'a creat o anumită psihologie.
Se trăiește într'un climat impropriu
creației și reconstrucției. Când tot ce
am știut despre adevăr e prezentat ca
neadevăr; când noțiunea de dreptate
ajunge interpretativă până la absurd;
când valorile sunt declarate nulități,
iar oamenii de toată ziua se fac
singuri judecătorii primilor, e fatal
ca lumea să stea nedumerită la început,
apoi să-și facă judecățile ei proprii.
De geaba o să-i mai spui acestei lumi
că albul e negru și negrul e alb. Chiar
dacă nu va riposta, fii sigur că ce-i
alb el tot alb o să vadă. Chiar dacă
va fi silit să spună că pământul nu
se mișcă, ieșind din sala de judecată
va repeta împreună cu Galileo Galilei:
„Și totuși se mișcă!”

*

Lumea românească rămâne cu optica
ei organice ce nu poate fi prostită,
mai cu seamă că prea s'au ivit multe
cazuri de rea credință.

Și atunci, din câte vezi cu ochii
tăi — de nu le-am mai fi văzut
niciodată pe cele rele! — din câte
auzi, din câte citești, o concluzie se
înalță, biruitoare peste toate
întrebările ceasului pe care-l petrecem:

Noi, Românii, din cauza firii
noastre, nu putem fi mânaiți nici cu
„hăis”, nici cu „cea”.

Mai întâiu de toate fiind că nu
suntem boi.

În al doilea rând fiindcă drumul
ni-i așa de drept încât zadarnic
ne-ar bicia cineva s'o luăm pe
marginii — indiferent care margine —
că n'o facem. Nu că nu vrem,
nu putem! Cheia întregii probleme
aici trebuie căutăta.

Șoseaua țării e atât de îngustă,
spre șanțuri se îngheșue atâtea,
încât cuminenția vechilor și
oscuturilor cărăuși țin mijlocul,
drumul bătut, cu toată grija de a
nu ne acăța căruța neamului de
osia sau loitra celor de pe marginii.

Când scriem așa n'o facem
numai fiindcă așa gândim. Nu,
numai înregistrăm o stare de fapt.
Că ne place sau nu, asta e altă
socoteală, după cum tot altă
socoteală este dacă situația asta
convine sau nu celor ce doresc
să fie altfel.

Sincer sau mai puțin sincer!

INSTANTANEE

As de ghindă

Pentru ca să ridice puștinel colțul perdelei după care se ascunde zlua de mâne, bate omul de multe ori drumul lungi; se strecoară prin ulcioare dosnice, urcă scări întortochiate de mansarde și plătește bucuos taxa cărturăresel, sau a ghicitoarel în cafea, mai ales când aceasta e femele deșteaptă și știe să ticlulască prezicerea ca să-l încante. Asul de ghindă, atât de odios în astfel de cazuri, de te acoperă sau îți cade aproape, știl că n'al să te aștepti la niciun bine. E semn de durere, necazuri, moarte.

Dar ghicitoarea repară numai decă; profită de vecinătatea unei cărți bune și-ți risipește turburarea care te-a cuprins. Pecl de oblclu senin și plin de nădejdi din acest labrint cu aer îmbăcșit. Că se întâmplă să-ți cadă în cap o fiğlă de pe acoperiș de cum ai pășit ofară și rămâi mort pe loc, asta nu împoartă. Bătrâna cu cărțile a știlut de sigur că se va întâmpla una ca asta, dar n'a vrut să-ți strice inima.

Blată pâne amară a bătrâneții! Căcl de oblclu la vârsta aceasta, când nu mai poți altceva lucra, îți lei refugiu la cărțile soloase și la cetitul în ceașca cu cafea. Amară pâne, zic, căcl nu e de loc ușor să sporovăești din gură atât cât am văzut că fac aceste biete femei ca să-și mulțumească clientul sau clienta, care ar fi în stare de dntineața până seara să asculte depănarea acestor povești fără să se plictisească.

Am cunoscut și eu o bătrână. Cea mai dibace poate în tōlmăcirea figurilor din fundul unei cești de cafea. Era trecută de optzeci de ani și foarte populară la noi în oraș. Locuia în centru. Ca să ajungi la locuința ei, trebuia să traversezi o curte lungă, să treci pe lângă toate magazille de lemne ale locatarilor, să urci apoi vreo zece trepte și să te oprești brusc la o ușă vrșnic încuiată. Dacă aveai noroc să îți se deschidă această ușă, mai urcai alite vreo zece scări și te opreai din nou. Era vama a doua care o treceai și mai greu. Bătrâna nu era totdeauna dlspusă; sau avea cilenți și nu te putea primi. Trebuia să aștepti, să te rogi sau să vii cu vreo persoană care avea trecere la dânsa.

Al izbutit să intri în cameră, te-a întâmpinat un miros specific de animale de casă amestecat cu parfum de cafea veritabilă (în vremuri bune) mai pe urmă, acum de surogat. Bucuroase, — probabil — de mușterii, două sau trei javre mici își părăseau calcușul și te luau în primire dela ușe. Tot atâtea pisici sau mai multe, te fixau cu ochii lor fosforescenți apoi își vedeau de îndelețnicirile de mai înainte fără să-ți mai dea nicio atenție. Bătrâna umbra prin casă ca o sfârlează, sufla în foc,

Transilvania

Anul 75 nr. 8—9

Periodice ardelen

I. Gh.

În articolul de fond, titularul catedrei de Istoria literaturii dela Facultatea de Litere a Universității din București, d-l D. Popovici, schițează diferitele Etape în dezvoltarea literaturii române, lămurind, într-o expunere sintetică, anumite puncte de vedere ce se abat dela interpretarea obișnuită a curentelor culturale și sociale. Articolul fiind destinat să inițieze pe cititorii străini asupra felului cum a evoluat literatura noastră, va alcătui partea introductivă a unui studiu ce urmează să apară în limba franceză sub titlul: *Literatura română în epoca „Luminării”*.

Aprecierile originale ale autorului, prin care se subliniază „dependența fe, nomenului românesc de fenomenul general european” sunt vrednice de reținut ca și aprecierile critice ce le face d-l D. Popovici — în anexa articolului — cu privire la cercetările anterioare din domeniul istoriei noastre literare.

Ca un fir roșu trece, și de data aceasta, prin organul ASTREI, condus de d-l Ion Breazu, iubirea pătimasă pentru străvechea glie românească.

Astfel, d-l Petre Poruțiu își încheie documentatul și amplul său articol privitor la *Principiile expropriării în reforma agrară* prin cuvintele de foc: „Reforma agrară a Consiliului Dirigent și a Marelui Sfat Național se confundă cu afirmarea noastră pe acest străvechiu pământ al Ardealului, care al nostru a fost și al nostru trebuie să fie”.

poțrivea ibricul cu cafeaua și te trăgea ușurel de limbă ca să așle indicul folositoare. Apoi urma, pe nerăsuflăte, descifrarea hieroglifelor din ceașcă.

A trecut mult de când n'am mai vizitat-o pe bătrâna ghicitoare.

„Într-o zi am auzit că s'a mutat și ea în lumea dreptilor. M'am gândit imediat la biete animale și trecând prin dreptul casei am intrat să aflu despre soarta lor. „I au rămas patru pisici” — spune un vecin din curte. Au murit toate pe pragul ușii rând pe rând de foame și de frig. Cea din urmă, una mare, albă, plină de scabie cu coastele lipite deolaltă zăcea și acum acolo pe o grămadă de gunoie ca o sdreanță murdară. Un cățel — singurul ce-l rămăsese și care dormea totdeauna pe scaunul de lângă pat —, nu s'a urnit dela locul

Lumini asupra trecutului îndepărtat al Transilvaniei aruncă d-l Dorin Popescu, tratând despre Celți, cărora Dacii „nu le datorează aproape nimic”. Invazie după invazie s'a produs pe acest pământ fermecător al Ardealului, dar pentru neamul românesc singura binefăcătoare prin roadele sale a fost aceea ce ne-a dat o Roma.

Din articolul *Emigrări maramureșene în Transilvania* — articol redactat de d-l Tiberiu Morariu — svăcnește aceeași nesdruncinată credință în izbânda integrală a neamului nostru. După cum Transilvania și Maramureșul fac parte integrantă din blocul Carpatic românesc, tot astfel una trebuie să ne fie voința și credința pentru refacerea deplină a vechilor hotare.

D-l Emil Pop ne zugrăvește un tablou interesant al Ardeleanului Ștefan Emilian, primul profesor universitar român de geometrie descriptivă.

Despre răsunetul procesului momorandist în masele populare ne relatează d-l Ștefan Pașca, iar cu *Disprețul „clobani valahi”* se ocupă, cu cunoscută-i precizie și putere de evocare, d-l Axente Banciu.

Cronicele și însemnările dela sfârșitul acestui număr dublu încadrează materialul din articolele citate mai sus cu un prețios material informativ, cules cu iubitoare zăbavă de către d-nii E. Boșca-Mălin, I. Verbiță, Ion Mărcuș, Traian Gherman, Ion Breazu și P. Rămăneanu.

lul nici cu amenințări nici cu vorbă bună. N'a fost posibil să se apropie cineva să scoată cadavrul din casă. Dar omul găsește soluția curând. Un pœnet de armă, un scheunat scurt și micul prieten devotat a fost făcut inofensiv. Și lucru curios. Moarta avusese o soră, mai bătrână încă decât ea, într'un azil din localitate. S'a stins și aceasta în trei zile după sora ei.

Mă uitai la geamurile prăfuite ale camerei ce rămăsese acum pustie. Ghiveciuri cu flori: mușcate și cactus așteptau o mână mloasă să le stâmpere setea. O lăcărare de găteje în sobă să îndulcească frigul din odale. Soare de Noemvrie trist se oglindea'n ferestre ca zâmbetul unui moșneag ce nu mai are mult de trăit.

Ecat. Pittis

PREDICI ÎN PUSTIU

Toți la pușcărie

Un cotidian din capitală, care face parte din categoria celor mai răspândite ziare din țară, se miră, că liceul Octavian Goga din Găești mai poartă acest nume:

„Va să zică mai există un liceu numit Octavian Goga? Pentru care merite? Pentru că a prezidat un guvern, care a profanat drapelul țării, murdărindu-l cu o cruce încârligată?” Și puștin mai la vale același ziar, se bucură, că vede în fruntea listei de epurațiune a S. S. R pe „pseudoliteratul Brătescu-Voinești, sinistra figură a huliganului, care în ultimii patru ani a tăvălit în noroiu bruma de capital moral ce adunase în cele câteva volume de calitate îndolnică”.

După concepția aceasta, cântărețul neîntrecut al pătimirii noastre, care ca un al 2-lea Mureșianu, ne-a trezit conștiințele și prin lupta lui eroică ne-a netezit calea spre marea unire a Ardealului dela 1918, nu mai înseamnă nimica decât o pată de rușine a neamului românesc, iar Brătescu-Voinești, unul din cei mai duiogi talenți scriitori români nu mai este decât o sinistra figură de huligan. Dacă epurația înseamnă a pune pe banca apuzăilor pe oricine a scris un rând preamărind ideea de unitate națională, atunci cu toții va trebui să fim aruncați în lagăre sau în pușcărie. Că în Belgia au fost arestați 60.000 de colaboraționiști, că în Franța arestările și condamnările colaboraționiștilor au loc zilnic, pe noi să nu ne ducă în eroare, căci acolo nu a existat o dictatură, care să declare război alături de Germania, Națiunilor unite și orice colaboraționist poate fi acuzat de colaborare cu inamicul.

Foarte corect pune problema d-l Dr. Căliman în G. T. din 11 XI: „Avem justiție, avem temnițe, dar să nu mai fie judecător al nevinovaților: răutatea, răzburarea, pără nesăbuită și bunul plac al oamenilor”.

Fără doar și poate de data aceasta s'a pușcat dincolo de țintă.

Dacă democrație înseamnă, în primul rând, dreptate socială și libertatea cuvântului și opiniei, cu cât mai mult trebuie aplicată această dreptate față de toți acei care au crezut cinstit și desinteresat, că propășirea noastră ca popor nu poate veni decât dela afirmarea unui naționalism intransigent.

O pedeapsă mai mare decât vina duce întotdeauna la rezultate contrare și apoi am risca să descoperim în țară 15 milioane de huligani, pe care dacă-bagi în pușcărle n'ar mai fi cine să rămână înafară de zidurile ei.

Dr. M. Suciu-Sibianu

„GAZETA TRANSILVANIEI”

Brașoveni colaboratori ai lui Iralie Porumbescu

de Leca Morariu
prof. univ.

Cu documente inedite

Dinamismul omului de permanentă inițiativă care fu vânosul stejar patruzeceoptist Iralie Porumbescu (1823-1896) tatăl marelui Ciprian, se vedește nu numai în faptul că Ir. P. fu un adevărat protagonist al dacoromânismului bucovinean, cum am mai semnalat noi¹⁾,

1) Cf. rev. „Făt frumos” An. X 1935, 112—113 și „Revista Bucovinei” An. II 1943, 156—157.

ci și un fervent robotitor în ogorul binelui obștesc. Om care mereu își descopere și-și inventă lucrul, chiar și acolo unde alții de teapa lui „mor de urit”...

Fire — totodată — expansiv-sentimentală și chiar bizar-sentimentală²⁾,

2) Din cam categoria preotului Gheorghe Gheorghian († 1927), care după ce și-o înmormântează pe soțioara sa Olimpia (soră a marelui Epaminovda Bucsvschi) la Fișăuți lângă Suceava, se surguneste, pe toată vieata la Comă-

după ce și-l așterne pe Ciprian († 1883) în pământul Stupcei (jud. Suceava), nici nu-l mai rabdă inima să stea la Stupca, ci fuge la Frătașul-Nou (jud. Rădăuți), — unde în 1889, își îngăduie divertismentul unui *Curs de industrie casnică* pentru sătenii lui! Primul curs popular-țărănesc în Bucovina: „Primul de atare felu în Bucovina” — precizează cronica: *Inchelerea cursului de industrie casnică și de albînărit, ținut la Frătașul Nou*, publicată în „Revista politică” (Suceava) An. IV Nr. 17 din 1 Sept. 1889.

Colaboratorii lui Ir. P. în atât de nouă, atât de originală activare vin din același Brașov al tradițiilor porumbesciene. Sunt, foarte adevărații și foarte înimoșii *Candid Mușlea*³⁾ și un Mură-

nești. Și din cam categoria Preotului Ioan Lupu († 1903) dela Tărășeni, jud. Cernăuți, care atunci când i se aduse vestea că fiică-sa Eleonora Popescu, de pe urma unui grav ultragiu conjugal, s'a sinucis, la Cernăuți nici n'a participat la înmormântarea ei, declarând: „Eu n'am copil de înmormântat”...

rolu⁴⁾, al căror cel mai plastic elogiu îl realizează, între ineditele documente, prezentate de noi astăzi, cele două scrisori⁵⁾ ale lui Iralie Porumbescu, adresate celuilalt (mai tânăr) dacoromân arborosean⁶⁾ și matador întru binele obștesc, mai ales al țaranului, Constantin Morariu (1854—1927).

Foarte binevenite epiloguri în chestiune ni-s apoi cele două (inedite) scrisori ale lui C. Morariu către Ir. Porumbescu — ecouri, oarecum, scrisorilor lui Iralie.

Iar faptul că ambele scrisori ale lui Ir. P. n'au nicio titulatură, se lămu-

3) În penuria bibliotecărească a momentului nu putem preciza dacă studiul eminentului Axente Banciu (din „Țara Bârsei” An. V Nr. 5 din Sept.—Oct. 1933) *Familia Porumbescu și Brașoul* atinge chestiunea noastră.

4) Nu-i știu numele de botez.

5) Spicuie de noi în articolul *Hoinar* din „Glasul Bucovinei” de pe vremuri.

6) Cf. și articolul nostru *Gh. Barilău către C. Morariu* în „Gazeta Transilvaniei” Nr. 35 din 27 Mai 1944.

Cunoștinie folositoare

Munții noștri

Pământul românesc este plăsmuit într'un chip minunat. Puține țări în lume îl au la fel.

În granițele ca o roată de car, se întâlnesc munți, dealuri și câmpii, orânduite ca după tocmeală. Din munte scobori la deal, apoi la câmpul întins și mănos. E drumul apucat spre iernat de oierii scoborâți cu turmele de pe plaiurile folosite vara.

Partea Carpaților din cuprinsul pământului nostru, este întreagă a noastră, înălțată în inima românismului. Fac un colac în jurul Transilvaniei, unind între ele ca o țâțână firească Maramureșul cu Moldova, Muntenia cu Oltenia și cu Bihoria. Cum e șira spinării în trupul omului, de susține toate celelalte oase, așa sunt Carpații pentru diferitele părți din țară.

Se spune de către străinii, ce nu ne pot fi prieteni, că Munții Carpați fac zid de despărțire între vechea Ungarie și România. Orbit trebuie să fie cineva ca să aibă o asemenea părere.

Carpații sunt ai noștri, ridicați în mijlocul nostru nu spre a despărți frate de frate, ci, dimpotrivă pentru a-i uni pe veci. Poporul singur, cu simțul lui de observare adânc, a recunoscut aceasta. În Miorița, nu se cântă oare, că pe plaiurile munților trăiesc împreună: „Cel vrâncean, cu cel muntean și cel ungurean”?

Carpații nu sunt înălțați ca un zid chinezesc, care să oprească lumea de a-i trece.

Meteorii

Toți am văzut stele căzând, toți ne-am gândit că'n momentul acela a murit cineva. „I-a apus steaua”. Dar puțini știu că substanța care rămâne din acești meteori este ca un praf, ca o cenușă. Și este atât de puțină, încât am putea să ținem într'o mână o duzină de stele stinse. Numai lumina lor e strălucitoare și ne impresionează la vedere. Există însă și meteori uriași. Ei cad foarte rar și probabil că se prăbușesc în oceane sau prin deșerturile nelocuite — căci altfel ar îngropa sub cenușa lor orașe întregi.

Cel din urmă meteor mare a căzut în anul 1908 în Siberia. A săpat în pământ un crater de 50 metri lățime. Toți copacii pe o rază de 20 km. împrejur au fost sfărtați sau îndoșiți. Niciun astrolog nu știe când va mai cădea vreun meteor.

Celuloză din trestie

În delta Dunării se găsesc uriașe păduri de trestie. Când intri în ea te cuprind fiori.

Trestia atinge o înălțime de 6 metri și are o grosime de 3 cm. Ea se întrebuintează la fabricarea celulozei, adică s'ar întrebuinta și mai multă dacă bălțile din delta ar fi secate. Celuloza din trestie este mai bună decât cea din lemn. E și mai spornică. După prelucrarea trestiei mai rămân niște puzderii de celuloză care sunt un nutreț foarte bun pentru vitele cornute.

Războiul: un rău necesar

Mulți istorici spun că războiul este un rău necesar, mai bine zis o nenorocire organică, inerentă societății omenești. De aceea războiul constituie o stare socială mult mai normală decât pacea. În adevăr, începând dela anul 1480 dinainte de Hristos și până astăzi, adică vreme de trei milenii și jumătate, omenirea a trăit trei mil o sută patruzeci de ani de războiu și numai două sute optzeci și patru de pace.

Mașină de cusut fără ac și fără ață

O mare fabrică din străinătate a inventat o mașină de cusut, la care nu mai e nevoie nici de ac nici de ață. Amândouă sunt înlocuite prin curent electric. În loc de ac și suveică sunt două rotițe dințate. În momentul când bucățile de stofă trece prin aceste rotițe, curentul electric produce atâta căldură încât cele două bucăți de stofă se lipesc. Cusătura, mai bine zis lipitura făcută astfel ține mult și bine. Mai ales la giugi și mantale de ploaie făcute din cauciuc sau din stofă impermeabilă.

Cronica socială

Cinstea

Auzim adesea pe unii zicând: „pe cinstea mea”, sau „pe onoarea mea”!

Când spun așa, ei fac un adevărat jurământ, punând la cântar onoarea sau cinstea, ca lucru de mare preț.

Și într'adevăr, cinstea omului este un lucru foarte prețios.

Sunt oameni care înșeală pe alții. Sunt unii care nu se țin de cuvânt. Alții se împrumută, iau pe datorie și nu-și mai aduc aminte de plată.

Aceștia sunt oamenii necinstiți. Omul cinstit se ține de vorba românească: „Pe unde îți-a ieșit vorba, iese și sufletul”. Adică, cuvântul dat e tot așa de sfânt ca și sufletul nostru.

Omul cinstit, e iubit și respectat de ceilalți cetățeni. De omul necinstit fuge toată lumea, nimeni nu vrea să aibă de a face cu el.

Omul cinstit are credit oriunde și oricând deschide gura, cel necinstit mai găsește și ușa închisă.

Vreți să vă bucurați de încrederea tuturor?

Vreți să aveți bucuria de a vă respecta lumea?

Fii cinstit!

De tineri învățați a prețui onoarea și deprindeți-vă a fi cinștiți.

Așa vă sfătuiește școala și cartea, așa vă vrea statul: *cetățeni de omenie.*

Ce s'ar fi întâmplat

Ce s'ar fi întâmplat cu noi, prin valurile de foc și sânge, prin care am trecut, dacă nu ne-am fi luptat cu vitejle, dacă nu ne-am fi iubit patria, dacă n'am fi murit pentru ea?

CUPRINSUL

Gh. Tulbure: Prieteni de zile rele

T. M. Frăsineanu: Pe drum moșesc

I. Sasu Ducsoara: În familie

Gh. Achimescu: Caporalul mării

Em. Bucuța: Cartea leacurilor

Cunoștințe folositoare

Cronica socială

ANUL II

FOAIE

SERIA II

PENTRU

MINTE, INIMA ȘI LITERATURA

Săptămânal al „GAZETEI TRANSILVANIEI” pentru cultura poporului

Nr. 45

Redactor GH. TULBURE

25 NOEMVRIE 1944

Prieteni de zile rele

de Gh. Tulbure

Am cunoscut un tânăr cuminte și serios. Era scump la vorbă, dar când i se deslega limba, să-l fi tot ascultat. Se vedea cât de coloză învățase carte.

Avea însă un obicei ciudat. Stătea veșnic închis în casă ca o butniță. Iarna nu-l vedeai nicăiri. Iar vara, dacă ieșea la aer, o lua razna pe câmpuri și livezi, plimbându-se singur ca cucul. Prietenii lui erau, din pricina asta, cam supărați pe el, că nu stă să-și petreacă vremea cu ei, în răsede și glume. Întrebat odată, pentru ce fuge de lume el le răspunse:

— Voi ziceți, că n'am prieteni și fug de oameni? Vă înșelați. Eu am niște prieteni admirabili la tovarășia cărora petrec mereu și mă simt nespuse de bine. Prietenii aceștia ai mei sunt din toate țările și din toate vremurile.

Totuși ei sunt pururea împrejurul meu. Oricând îi chem, ei vin la mine. Când îi întreb ceva, îmi răspund cu plăcere. Și-mi răspund atât de frumos, încât adeseori stau uimit, ascultându-i. Unii îmi povestesc întâmplări minunate din vreme

mile trecute. Alții îmi spun tot ce se întâmplă în timpul de față, la noi și în alte țări de pe pământ. Unii mă sfătuiesc cum să trăiesc, alții îmi risipesc grijile și necazurile ce mă împresoară. Unii mă poartă pe drumurile științelor, alții mă povățuiesc pe cărările virtuților sau ale artelor frumoase.

Și nu-mi cer în schimb nimic răsplătă pentru atâtea binefaceri. Doar o cameră simplă, unde să fie la adăpost de ploaie și de praf. Atâta le trebuie. Când plec de acasă nu sunt singur. Îi iau pe câte unul din acești prieteni cu mine. Liniștea câmpului înverzit, umbra copacilor din pădure le place mai mult decât cafelele, corso-ul și forfoteala orașului. Nu vă mirați așadar că nu-mi caut societate sgomotoasă și că nu mă vedeți la petrecerile voastre...

Și pe urmă am observat că cu voi nu prea găsesc multă sămânță de vorbă. Abia înnodat, firul conversației noastre se rupe imediat. Voi aveți gust să vorbiți de sport, de cluburi, întruiri și ale bazonii, care nu mă pasionează deloc.

Și ca să fiu sincer, ele mi se par prea puțin serioase. Cu „prieteni mei” e altceva, să tot stai de vorbă. Ei nu povestesc decât lucruri serioase și interesante, care-mi umplu sufletul de soare și lumină...

— Și cine sunt în definitiv acești grozavi prieteni, de care nu te mai sature?

— Sunt cărțile mele. Ca să știți. Cărțile mele mi-au devenit prieteni statornici și cu credință: prieteni adevărați. Știți proverbul: „la voie bună mulți prieteni se adună”. Sunt prieteni de zile bune și de nopți albe, pe care la vreme de restriște nu-i găsești nici cu lumânarea. Cărțile sunt prieteni de zile rele, ca și de zile bune. Ele nu te lasă singur. Ascultă toate secretele tale și nu destăinuiesc niciunul. Sunt plăcuți și discreți totdeauna. Sunt prieteni desăvârșiți, pentru că nimeni n'are răbdarea și indulgența lor. Un singur lucru au și ele pe care nu-l pot suferi: să nu le dai împrumut altora. În momentul când le-ai împrumutat, se simt așa de jignite încât nu se mai întorc niciodată...

Pe drumuri moșesti...

de T. M. Frăsineanu

Ce anume îl va îi ispitit înspre pustietățile acelea, nu știu.

Îmi ardea limba de zorul întrebărilor, dar când îl priveam fățiș și mă întâlneam cu ochii lui pe care bătrânețele îi ocoliseră parcă, istovindu-se ele înseși în belșugul genelor, așa cum se istovește vifonița și gerul în pravașul ușii, când mă privea intramurgit și povestitor, prin chicura care-i îngreuna pleoapele, nu știu ce smerenie mă năpădea dintr'odată, și avântul meu iscoditor se întorcea într'un fel de înfiorare vecină cu teama.

În viața mea nu mai pătimisem asemenea înșurubărie.

Poate în copilărie, în vremea rugilor de seară, sau poate mai târziu, în neînfricată scormonire a tinerețelor, pe când mă avântam să pătrund până dincolo de tainele nopții, printre stele și oceane de întineric; sau poate în vis, când hoinăreala duhului din noi nu cunoaște margine...

Dar în viața mea cea omenească, nu mai pătimisem asemenea înfiorare.

Și — Doamne — nu eram singur...! Plecaserăm împreună, toți ortacii vremilor aceleora. Unii dintre noi, mai luminați întru rostul anilor de tinerețe, se străduiau să citească printre prundișuri și stânci vrâsta și patimile pământului. Alții culegeau buruieni și

flori, orânduindu-le după scriptura cărților, alții mai dăruți de ursite, făceau stihuri sau furau din condeie frânturi din neasemuita priveliște a lumii lui Dumnezeu.

Și fiecare spărtură de stâncă, fiecare buruiănă și fiecare priveliște de lume își găsea tălcuitorul său.

Așa s'au petrecut lucrurile, de-a lungul întregului nostru drum, dela Gilașu, pe Valea Someșului Rece, prin Mărișel și peste tot urcușul împădurit care se prefiră și se imblânzește tocmai sus, printre căsuțele fuguite și vechi, ale Măguri.

De acolo lucrurile s'au schimbat. Dela Măguri, din creștetul cel mai

Continuare în pag. 3-a

In familie

de I. Sassu Ducșoara

În urma cetirii unei dări de seamă asupra activității unui club feminist din Anglia, în casa domnului Nicolae Precupescu, bătrânul avocat, se produse o aprinsă discuție, cu eșiri violente căci cei doi soți nu sunt de acord în toate chestiunile feministe. Din această cauză doamna Lili, foarte pătimășe în astfel de discuții care nu sunt prea rare, privește infuriată pe domnul Precupescu, ce se plimbă liniștit de-a lungul odăii, apoi izbucnește gesticulând din mâna ei mică.

— Așa-mi vorbești dumneata?

— Daaa!

— Și susții cu tot dinadinsul, nu vrei să cedezi deloc, deloc?!

— Absolut nimic! „Femeia este numai gospodina casei și mama copiilor căsniciei sale!”

Fie ea soția ministrului cutare, sau a nu știu cărui prinț, n'are ce căuta în politica statelor, n'are niciun drept, niciun merit dela natură să părăsească gospodăria și să se ridice mai sus decât bărbatul, să pună bărbatul sub călcăe!

— Așaaa! Ei atunci stimate domn, se vede că ți-ai uitat de ceasurile când ți șoptea la ureche: Lili în sus, Lili în jos, tu ești steaua idealului meu, tu vei fi regina vieții mele, voi fi sclavul cel mai credincios al tău, apoi: sfînxul meu, viața mea nu mai are niciun sens fără tine, lipsit de tine... puncte, puncte, și acum ce-mi spui domnule superior? Domnul Precupescu se opri surprins în mijlocul odăii, privi pe sub sprâncene pe cealaltă jumătate a domniei sale și, fiindcă așa era din fire, iar demnitatea sa de bărbat îi dicta astfel, se hotărî să fie politicos și totodată impunător:

— Stimată doamnă, am spus, spun și voi spune că viața mea n'ar fi avut niciun sens fără tine, deoarece Gina și Doru ție ți se datoresc.

— Daa! Va să zică, cu toate documentările de până acum, totuși dumneata îți revii și accepți la urma urzii, că femeia este superioară bărbatului, că femeia...

— Trebuie să fie mamă și gospodină, stimată doamnă.

— Cea care trebuie să dicteze iubite domn.

— Cea care crește copiii neamului stimată doamnă.

Stimata doamnă însă sub impulsia unei mâini clocotitoare, aruncând fulgere verzi din ochii-i împodobiiți de niște sprâncene cu multă dichiseală subțiate, isbi puternic cu piciorul ei mic, în scrinul de care sta rezemată, răsturnând statueta Afroditei lucrată artistic din marmoră albă, făcând-o în bucăți și, gândindu-se că ar avea urmări neplăcute, dacă mai face pe floroasa, dar nevoind totuși să rămână ea mai prejos, se apropie molatec de domnul Precupescu și îi zise cu o voce mieroasă:

— Zău Niculiță, te rog să raționezi mai obiectiv și vei vedea că eu am dreptate.

— Lillian, am raționat cât se poate de rece, după cum raționez și acum și sfârșesc prin a susține cu tărie cauza mea, fără nicio schimbare cât de mică, răspunse domnul Precupescu nelndu-plecat.

— Și nu mai ai nimic de adăugat, ceva care..., care în fine, să-mi satisfacă și cauza mea?

— Absolut nimic!

— Extraordinar! Ești imposibil de acceptat Nicule, imposibil, imposibil, îmi vine să înnebunesc!

— Numai pentru tine dragă.

— Nu serios dragă Niculiță ești complet greșit în ceea ce susții tu; gândește-te la cluburile feministe din Anglia, America, Franța etc. la idealul lor și mai ales la feminisții, la cei de sexul tău, care au susținut și susțin cauza mea, la...

— Nici un club, niciun ideal, nici un feminist! — Toți feminisții sunt niște jumătăți de bărbați!

— Așa! Ei atunci să mă scuzi dumneata, dar ești lipsit de orice sentiment nobil pentru umanitate, ești lipsit de cea mai simplă judecată, ești un om asupra căruia civilizația cu tot arsenalul ei de binefaceri, n'a avut nicio influență. Ești tot bărbatul de ieri! Cu regret, dar așa e!

(Sfârșitul în n-rul viitor)

Caporalul mamei

Cruciuliță, cruce de cleștar,

Caporalul mamei, caporal!

Crin sădit în cale lungă și străină

Pentru țară, pentru cruce și lumină.

Iar acas' te-asteaptă lunca și cu frații,

Clocot răscolit de vijor și Carpații,

Le-al fost Vânător de munte și recrut.

Le-al fost drag, le-al fost prieten
[apoi scut!]

Oltului și mie mi-al fost fiu,

Jalea noastră ni-te chiamă din pustiu,

Nori plini de furtună gata stau să cadă

Iar Negolul plânge: Când o să te vadă?

Gh. Achimescu

Țărâna noastră

Vrednicia unui neam o dovedește mai mult femeia decât bărbatul. Majoritatea bărbaților de valoare care s'au distins în viața publică, își datoresc însușirile și virtuțile cutărei femei simple, dela țară, care le-a fost mamă. Țărâna noastră poate nu are pereche în lume, când e vorba de a duce greul vieții pe umeri. Ca să iasă la capăt, ea se scoală cu noaptea în cap și se învârte ca o sfârlează, înainte de a porni la munca câmpului. Ea se culcă cea din urmă, după ce i-a așezat pe toți, după ce și a muls vacile și a orânduit celelalte trebi ale casei. Nu ocolește niciuna din muncile bărbătești. Până și la arat ține plugul de coarne, când bărbatul ei luptă pe front. Seceratul și plivitul holdelor, munca cea mai grea și obositoare, o fac mai mult femeile. Cânepa tot țărâna singură o smulge, o duce la topit, o uscă, o melințează, o stoarce și țese pânza la războiu.

Când treburile dela câmp se mai liniștesc, iar crivățul începe să sufle pe la ferestre, țărâna noastră se apucă să țese scoarțe înflorite, să croiască hăinuțe la copii și să coasă de isnoavă. Nu stă nicio clipă. Chiar și când pleacă undeva în sat, ține furca în brâu și toarce firul pe fus. Pe cel micuț îl duce în cărcă pe toate răzvoarele, pe toate ogoarele. Ea ne-a păstrat limba și datinile moștenite dela strămoși.

Pe ea cade creșterea copiilor și prevederea lor cu cele trebuincioase când îi trimite la învățătură. Țărâna

Cartea Leacurilor

de Em. Bucușa

Astfel numește d-l Emanoil Bucușa cartea apărută de curând sub titlul: *Folklorul medical român comparat*, pe care o dotorăm lui Ion A. Candrea. Iată pe scurt ce spune marele meșter al scrisului, care este d-l E. Bucușa, despre această minunată carte, în *Revista Fundațiilor Regale*:

— „M'am dus la țară ca să citesc o asemenea carte. Lumea, care i-a dat naștere și o ține mereu vie, trăește și astăzi acolo. Era într'un sat din Transilvania, așezat jumătate pe o parte de rău și jumătate pe cealaltă.

Mi se părea că citesc niște amintiri din copilărie. Autorul răscolise timp de 30 de ani satele întregii țări. Tot ce ființa omenească a adunat dela fiecea lumii ca să se apere de boli, se găsește așezat ca în cutii și sertărașe cu etichete, în această carte. Iși au depotrivă un loc florile, apele neincepute, Sfânta Miercuri, Strigoi, Ielele și

Își apără și vatra pârîntescă alături de bărbat. În luptele lui *Avram Iancu* din Munții Apuseni, „moașele” au luat parte alături de bărbații lor, dacă nu aveau pușcă, rostogolind cel puțin asupra dușmanilor bolovani din stâncile munților străbuni.

stelele. Toți câți am avut o copilărie de sat, fie că ne-am petrecut-o intrădevăr în el, fie că am fost crescuți de o lume plecată de acolo, cunoaștem acest folklor medical, ca o carte de căpătâi. Credințele, leacurile și descântecetele înșirate înăuntru, ca niște ciudățeni ale sufletului popular, le-am trăit și noi, fără deosebire, ori în trupul nostru, ori în cele dimprejur. Este folklorul medical însuși, care trăește de sute și mii de ani între noi, — noi mereu tineri și el bătrân dela început. Prețuesc pe d-l Candrea mai ales pentru că a simțit dela întâia pagină că folklorul medical este pentru Români, popor de țărani, niște adevărate amintiri din copilărie. Am trăit cu el alături, nu numai cu fierțurile și boscorodelile lui, dar mai cu seamă cu taina-jumătate primitivă, jumătate pusă la în-doială.

Nu credeam destul într'un amestec de buruieni sau într'o potriveală de cuvinte, dar nici nu îndrăzneam să ne lepădăm de ele. O carte ca aceasta nu iese întâmplător, în aceste zile de cumpănă, ci se alege din adâncurile și negurile *historiei ca să se facă istorie și să-i hotărască drumurile*.

Iată cine suntem! Iată și sufletul, care este numai al nostru. Și privește cu ochi de scântei ca stelele, din fundul timpurilor!”

Pe drumuri moșești

de T. M. Frăsineanu

— Continuare din pag. 1-a —

Înalt al așezărilor moșești, munții prind a se rupe în colnice răpoase, prăvălindu-se înspre zarea, mereu deschisă a câmpiei.

În lunga alergare a coamelor, în spaima sfârșitului care albește departe spre zările câmpiei, pădurea bătrână, pădurea aspră și fremătătoare a Moșilor, se îndârjește și mai avan printre viroage, se cațără până pe mușea înaltă a stâncilor, își îngroașe vuietul și-și asprește cetina.

Acolo, prin fundul unei vâlcele, zimțuite de coastele a nenumărate metereze împădurite, tinerețea noastră iscoditoare începuse a se mai cumiși.

Căci începuse vorba și al umbletului nostru se îmulțea hăulitor, șerpua printre viroage, se înălța pe grinzile meterezilor și se întorcea asupra-ne ca un semn de cumișenie și de opreliște.

Un gând tremurător și palid, de întoarcere, se întinsese deasupra-ne.

— „Să mai mergem...?”

Cineva dintre noi vorbise îngăimat, cu palma peste gură, dar vorbise pentru toți.

— „Nu, să ne oprim aci...”

Ne-am fi oprit în clipa aceea și ne-am fi întors cu inimile grele de înfrângere, dacă muntele nu s'ar fi deschis dintr'odată, desvăluind un tăpșan parcă anume orânduit pentru vitejia noastră istovită.

Nimeni n'a rostit o vorbă.

În fundul priveliștei, în îmbrățișarea albă a unor mesteceni, tăcerile și dorul duraseră o casă.

Căci nu mai era sgomot pe aci. Cuvintele se înnecau în aerul molcom, ca niște fluturi în lumină. Și, în afară de dor, nimeni n'ar fi fost în stare să-și urzească alt simțământ.

Când ne-a întâmpinat glasul prietenos și cald al bătrânului, n'a tresărit nimeni.

Căci el nu venea înainte-ne ca un om, ci venea ca o închipuire mărturisitoare a tuturor tăcerilor și a dorului de aci.

Cât am stat acolo sus, în pragul înălțimilor, nu-mi aduc aminte să fi rostit vreo vorbă. Și chiar cele puține pe care le vom fi rostit, s'au pierdut de-a-lungul atâtor ani, sub puterea priveliștei și a chipurilor de atunci.

Doar acestea au rămas.

Priveliștea și chipurile.

Căci ele vorbeau, nu din istețimea duhului și din meșteșugul limbii, ci din țările așezărilor lumii, din cremenea munților, din fiorul cetinei și din scăpărarea duhului.

Și deasupra tuturor acestor taicnice vorbiri, mai puternică și mai trăinicită decât toate, stăruie și astăzi vorbirea de lumină albăstre — ca cerul toamnei aceleia — și de adumbriri adânci și fremătătoare — ca prăvălirea verde a colnicelor — vorbirea vrăjită și fără de cuvânt din ochii bătrânului Moș.

Ochii aceea de vultan stăpânitor și liniștit, pe care bătrânețele îi ocoliseră parcă, istovindu-se ele înseși în belșugul genelor, așa cum se istovește vifonița și gerul în pervazul ușii.

Democrația la licitație

de Dr. Valeriu Sînghe

Dela 23 August incoace fara noastră este scena unui concurs febril de democrație. Partidele politice se iau la întrecere fără răgaz, în a ne demonstra și a ne convinge prin cuvinte meșteșugite, că el e mai democratic decât celălalt. Cine răsfoiește presa zilnică și cine a ascultat pe oratorii dela diverse întruniri politice, ținute până acum, a putut constata la toți o abundență de expresii seducătoare și flatante, prin care se prosternă în fața marelui zeu al democrației, cărui li închină jurăminte fierbinți de dragoste și credință neșărmută și eternă.

Democrația, acest fruct prețios al victoriilor marilor noștri aliați, așa cum e tratată de cei mai mulți din vieța noastră politică, a ajuns un obiect de lăcomie, pus la licitație pe care partidele politice și-l dispută, oferind prin scris și prin vorbe, care de care mai mult.

Suferim de o adevărată democrațioare.

Așa de des se întrebuințează termenul de democrație oriunde, oricând și de oricine, încât edevărata și înalta semnificație a acestui cuvânt a ajuns să se banalizeze. Atât e de frământată viața democrației, atâta trag cu toții de ea și atâta o copleșesc cu declarațiile lor de dragoste, încât simte că se înăbușe, se schilodește.

Omul cinstit nu are nevoie să strige pe toate cărările că este cinstit, aceasta reușind din felul lui de a gândi și a făptui zilnic. Ceea ce am spus despre omul cinstit e valabil și pentru omul democrat.

Oare să fie poporul românesc așa de intoxicat de antidemocratism, încât acum să fie nevoie de o cură severă și de durată de desintoxicare?

În studiul psihanalizei și al psihoterapiei este cunoscută o metodă de vindecare a unor stări patologice efective și psihice cronice, vechi numită metoda sugestiei profunde, prin care bolnavul este pus să se concentreze în el și să repete zilnic de mai multe ori cu convingere: Sunt sănătos, sunt sănătos, sunt sănătos etc. Oare poporul românesc să aibă nevoie de această metodă de autosugestie, care îi impune să strige mereu? Sunt democrat, sunt democrat, sunt democrat? — Eu cred că nu.

Poporul românesc prin firea lui blândă este un popor cu înclinații democratice. Și apoi chiar viața noastră politică de până acum, cu excepția celor 7 ani de dictatură, 1937—1944, un scurt intermezzo, a dovedit că suntem o țară democratică.

Să ne ferim a face azi democrația vorbelor, a face o democrație falsă, care să pună în contrast vorbele noastre cu faptele din viața noastră publică și intimă. Nu voiu uita niciodată exemplul unuia care, după ce la o adunare publică excelase prin a da altora lecții de democratism, abia ajuns acasă, și-a bătut servitoarea măr, pentru că a îndrăsnit să-și ceară leafa restantă pe ultimele trei luni.

În materie de democratism să luăm exemplul dela marii și autenticii democrați din Europa și de peste ocean, la care democrația nu se scrie, nu se vorbește, la care democrația se trăiește.

Adevărații democrați ai țării noastre sunt acela care punându-și la contribuție sufletul lor sincer democratic, își vor frământa mintea pentru a găsi cele mai practice soluții ale problemelor care ne preocupă acum în prag de iarnă. Acestea sunt: problema hranei populației, a încălzitului, a scumpetei, a locuințelor, a reconstrucției orașelor care au suferit de pe urma urgiei războiului.

Adevărați democrați sunt aceia pe care îi preocupă în mod sincer problema organizării păcii, cu toate transformările sociale determinate de această nouă stare, problema șomajului, a redresării situației economice căutarea unei așezări sociale mai bune mai drepte, care să mulțumească pe toți etc.

Iată subiecte pentru ziare, pentru întrunirile noastre politice și pentru toți acei care se pretind democrați.

Nu democrațioare, nu licitația democrației prin vorbe ne trebuie nouă azi și în viitor, ci democrația faptelor concrete, democrația simțită și trăită zi de zi. Aceasta-i adevărata democrație a oamenilor de bună credință.

La Fontaine

Lupul și mielul

Trad. de Tudor Arghezi

*Cum se va face 'ndată arătare,
Dreptatea e de partea celui din doi mai tare.*

*Un miel se adăpa din unda lină
Amestecată cu lumină.*

*Un lup flămând sau, poate, și sătul
(Ajunge să fii lup și-i prea destul)*

*A speriat pe bietul miel,
Pocindu-se la față și răcnind la el:*

*— „Cum îndrăznești să-mi turburi apa mea?
(Ca și cum apa de băut a lui erea)*

*De-atâta neiertată îndrăzneală
Vei da îndată socoteală“.*

Fiind mielul crud, neprinceput la toate

Temeiurile de proprietate,

El n'a luat în seamă, mai ales,

Din ce i-a spus decât la ce-a n'țeles.

— „Măria Ta, răspunse, mi se pare

Că nu e loc de-atâta supărare.

Nu pot să-ți turbur apa, căci, mă rog frumos,

Eu mă găsesc pe malul ei mai jos.

De sus, de unde stai, până la mine,

Sunt zece stânjeni și mai bine“.

— „O turburi!“ zbiră fiara. „De altfel am știut

Când m'ai bârfit anul trecut“.

— „Anul trecut nici nu eram născut.

Dovadă că mai sug la față“.

Răspunsul drept al mielului l-ațâță.

— „De n'ai fost tu, atunci frate-tău

E cel ce m'a vorbit de rău“.

— „Frați n'am avut, nici n'am“.

— „Atunci, vre-unul ce ți-e neam...

De nicio trecere eu nu m'am bucurat

La voi, la târlă, la ciobani și 'n sat.

Puterea mea jignită, prin urmare,

Imi cere răzbunare“.

Și fără altă judecată

Sfășie lupul mielul la apa tremurată.

(Revista Fundațiilor Regale, An. XI. Oct. 1944 Nr. 10).

Să criticăm...

de Lia Busuloceanu

Se pare că e aceasta una din marile pasiuni ale omului.

Printre patimile care bântue bietul nostru suflet, unele sunt înfierate de religie, de morală, altele sunt ținute în frâu de bunul simț sau de legi sociale. Singura care înfloarește nesancționată și nestăvilă e patima de a critica, la care cu voluptate se dedă tot omul.

Ce satisfacție să critici o idee, o operă, o acțiune! Din moment ce le poți găsi scăderi indiscutabile, nu însemnează care că te situezi deasupra lor și că, dacă ai vrea, ai face tu mai bine?

Așa dar, hai să criticăm și cât mai vehement! Efortul e mult mai mic decât pentru a crea ceva și riscul de a fi și tu criticat la rândul tău, ca și inexistent. În fața unui critic agresiv, toată lumea face. Așa e tradiția. Unii tac de frică, alții din nepăsare, alții din dispreț; și iată-te ajuns om mare: ai înjurat — știut e că în românește, neologismul a critica se traduce cu a înjura — ai înjurat în dreapta și în stânga și nu te-a tras nimeni de urechi. Nu e aceasta cea mai plăcută și ușoară ocupație? Dacă n'ai idei personale, te agăți de unul care are și i le critici. Dacă n'ai niciun talent, te legi de cei care au și le demonstrezi că nu-l știu folosi. Dacă n'ai copii, îi beștelești pe cei care au, că nu știu să și-i crească. Și așa mai departe. Pentru mulți, libertatea de a gândi nu însemnează altceva decât libertatea de a critica pe ceilalți. Și mai ales pentru cei foarte tineri însemnează așa.

De-a-lungul anilor, omul se alege de bine, de rău cu o experiență personală din care se poate cristaliza o concepție de viață, un crez, prin prisma cărora judecata lui capătă oarecare șanse de originalitate, deci de valoare. Când însă nu cunoști viața decât din experiența și gândurile altora, când ești silit să-ți întărești fiecare afirmație cu citate din bătrâni, când nu ști încă spre ce meleaguri te va duce bărcuța pe care de abia încerci s'o cârmuești, de ce să dai cu atâta nepăsare în ceea ce s'au străduit alții să realizeze, ca un vițel năbădăios în căldarea cu lapte?

E drept că pasiunile nu țin seama de vârstă. Sunt copii care fumează și mai fac și alte lucruri neîngăduite la vârsta lor. Dar își satisfac asemenea pasiuni precoce prin locurile cele mai dosnice ale casei, tremurând de teama de a nu fi surprinși. Oare nu și-ar putea satisface cu aceeași discreție și pasiunea de a critica? Și dacă ei n'au atâta bunăcuviință, oare cei mari care sunt răspunzători de purtările lor, nu i-ar putea constrânge s'o aibă?

Nu e greu să ai libertate — spunea odată un înțelept — greu e să știi să nu abuzezi de ea.

Eugenia și Eutenia

de Dr. Emil I. Bologa

VIII.

După ce secole de-a-rândul biologia nu s'a ocupat decât cu viața actuală a speciilor și astfel și a omului, în secolul nostru, datorită genialității lui Galton, din sânul ei s'a născut un mănunchiu de preocupări ce se referă la viitorul omului, la generațiile ce-i urmează, deci la ziua de mâine.

Aceste preocupări recente ale biologiei formează astăzi știința eugeniei. Eugenia este știința care se ocupă cu mijloacele de perfecționare ale speciilor și în general ale omului.

Părintele ei este biologul englez F. Galton (1822—1911).

După legea emisă de acest mare savant, capitolul biologic ereditar al unei persoane este moștenit $\frac{1}{2}$ dela părinți, $\frac{1}{4}$ dela bunici și $\frac{1}{16}$ dela străbunici.

Făcând studii amănunțite prin metoda gemenilor, Galton stabilește măsura în care sunt transmisibile calitățile și defectele dela părinți la descendenții săi.

Astfel eugenia stabilește „măsurile practice privitoare la ameliorarea condițiilor de existență umană“.

După cum însă aceste măsuri se referă la fondul ereditar sau la condițiile fizice și sociale de mediu, vom deosebi eugenia de eutenie.

Eugenia se referă la măsurile pe care le luăm în vederea împiedecării transmiterii unui defect care pejorează rasa, iar eutenia este știința care se ocupă cu ameliorarea condițiilor de existență și dezvoltare ale individului din chiar momentul concepției, în vederea unei dezvoltări cât mai perfecte și armonioase.

Galton, studiind geniul și talentul, constată că acesta este mai mult produsul ereditar selecționat din niște spițe superioare, decât produsul mediului biologic. Prin selecționarea valorilor și înmulțirea lor se va ajunge la descendenți la fel de valoroși. Astfel eugenia se ocupă cu selecționarea spițelor ereditare bune și diminuarea altora inferioare. Eugenia reprezintă astăzi singura armă capitală de a ameliora specia umană. Ea înlătură dela procreație pe cei țarați (prin castrare sau împiedecare dela căsătorie și procreare) și încurajează pe cei bine înzestrați și superiori (prin ajutor bănesc la căsătorie, la nașterea fiecărui copil, etc.). Deci neglijând generația actuală, eugenia se ocupă de cea viitoare, fiii noștri care se vor naște și care vor trebui să fie elemente superior înzestrate și astfel valoroase colectivității și neamului.

Toate celelalte științe care luptă în vederea ameliorării generației prezente — și m-i ales a individului — printr'o îmbunătățire a mediului încon-

rește cu următorul pasagiu dintr'o scrisoare a lui Ir. P. (datată 21 Dec. 1891) către C. Morariu: „Nu știu când, scriindu-și, m'am exprimat“ părerea că noi, și încă ca cunoscuți de aproape și cred că și amici, scriindu-ne unul altuia, să nu începem epistolele noastre cu vocative titlaturiale“). Cumcă eu nu-s preavenerabil, o știu eu și că cu prea S-Ta Te stlmez și Te lubesc, de cumva nu știți încă, crede-o!...“ Etc.

Și acum scrisorile lui Ir. Porumbescu și ale lui C. Morariu — trainică recunoștință faptelor de acu 55 ani dela Frățuțul-Nou — în ortografia actualizată.

Leca Morariu

7) Pumnulism pentru exprimat.

8) Răspunsul lui C. Morariu (d. p. în 10 luni st. vechiu 1889) fu însă: „Prea venerabile Domnule Părinte, sânt deplin lafeles cu propunerea P. C. Voastre, ca să binevoiți a lăsa titlaturile din epistolele ce mi le scrieți, dar cu adaosul ca mie să-mi dați voie a nu observa reciprocitatea în privința asta, căci față de P. C. Voastră nu mi s'ar șade.“

Emil Micu Memorandul

Tipografia „Astra”-Braşov, 1944
p. 37.

Extras din Analele Academiei de Inalte Studii Comerciale și Industriale „Regele Mihai I” din Cluj-Braşov, vol. II, 1940—1943

de **Henrieta Cocea**

Cu ocazia comemorării semi-centenarului procesului Memorandului (25 Mai 1944), D-l Micu a rostit conferința ce formează subiectul lucrării sus amintite.

Incadrând expunerea în actualitate ni se lămurește ce înseamnă, „Memorandul”: „O etapă în lupta pentru desrobire, revendicarea drepturilor noastre, un triumf al cauzei naționale”.

Geneza și antecedentele actului istoric, autorul le găsește în vitregia vremurilor din care desprinde — făcând o privire retrospectivă — momentele istorice ce au determinat „afirmarea categorică a drepturilor Românilor ardeleni”.

Paralel cu înfățișarea stării sociale a Ardelenilor din cea mai tristă epocă a istoricilor, vedem și încercările zadarnice ale acestora, de a-și crea o soartă mai bună.

Se amintesc multe jalbe și memorii până la Memorandul din anul 1892, ultimul și cel mai important.

Insistând asupra lui în ce privește: cuprinsul, redactarea, trimiterea la Viena, scopul ce-l urmărea și rezultatul avut — aceeași nepăsare din partea împăratului Francisc Iosif I și deslănțuirea cumplitei uri a Maghiarilor — autorul înfățișează metodic fazele prin care a trecut Memorandul până la darea în judecată a memorandiștilor ceea ce a însemnat că întreaga națiune română a fost considerată ca delincventă.

Urmează descrierea debaterilor, procesului și ecoul Memorandului în presa străină care „aprobând atitudinea Românilor a condamnat aspru justiția Maghiară și guvernul ungar”.

Contribuția științifică adusă prin tratarea subiectului este apreciabilă deoarece majoritatea informațiilor și a lămuririlor date, sunt inedite.

Un cercetător serios al acestei chestiuni, d-l Micu își termină lucrarea printr-o frumoasă și concisă încheiere — oglindind urmările mișcării memorandiste — care „a însemnat Ajunul Anului Nou ce va avea să înceapă în Alba-Iulia anulul 1918”.

Un sentiment de nețărmurită admirație pentru luptătorii cauzei naționale înviorează expunerea, dând stilului căldură și vivacitate.

Numai Asociațiunea transilvană „Astra” ne ajută să ne gândim cineva la asta?

jurător în care acesta trăiește, le numim științe eutenice. Eutenia are grijă de individ din însăși clipa concepției, punând femeia gravidă în condiții optime igienice de viață. Tot eutenia ia în primire copilul nou născut izolându-l de tot ce i-ar fi vătămător și favorizând cea mai perfectă dezvoltare. Mai târziu îl însoțește în școală prin măsurile igienice, iar când este adult prin cele profesionale, economice, sociale și sanitare.

Legiferarea măsurilor care se desprind din aceste noi ramuri ale biologiei — eugenica și eutenia — va semnifica însăși progresul, prin favorizarea selecției celor superiori și a înmulțirii lor, dând astfel neamului valori viitoare (o perpetuare a valorilor), în timp ce tot prin lege, cei inferiori vor fi împiedecați de a mai crea prin descendenții lor (care au totă șansa să le semene) acel balast care a stat în toate timpurile în calea culturalizării și ridicării civilizatorice a colectivităților umane.

Să ne lămurim

de

Ion Berciu

Furtuna de suprafață, manifestată printr-o violență de limbaj zadarnică, prin anumite lozinci, declarații și întruniri, pare că începe să inducă în eroare pe omul de bună credință și pe cetățeanul mai iute la fire, de aceea este bine să ne lămurim, cinstit, deschis, românește.

Actul dela 23 August a pus capăt unei situații nefirești; ne-a deschis căile unui viitor potrivit cu credințele și aspirațiile neamului.

Sunt numai trei luni de atunci și s'a realizat în întregime gândul chinător al tuturor: desrobirea Transilvaniei.

Alături de Regele țării stau acum bărbații neînfricați, făuritorii recunoșcuți ai României Mari, verificați prin fapte grăitoare, în cele mai cumplite momente ale istoriei noastre.

Nu-s oare, acestea, suficiente elemente pentru a privi viitorul în față, netemători și nesdruncinați, prin vorbe făcătoare, în credința noastră?

Suntem în războiu, ceea ce înseamnă jertfă, cheltuială, muncă, ordine.

Avem de îndeplinit clauzele armistițiului, ceea ce înseamnă grele sacrificii materiale, însă imperios necesare.

Trebue să trăim și să asigurăm mersul tuturor serviciilor de Stat, ceea ce înseamnă, de asemenea, în toate do-

meniile vieții naționale, muncă fără preget.

Este mareș momentul pe care-l trăim acum, deși ni se cer eforturi îngrozitoare: este clipa ispășirii și clipa înălțării: clipa decisivă când, aprig, trebuie să leșim la lțman.

Se înțelege că orice om cuminte știe că numai având în frunte un bun cunoscător al muntelui și al desigurilor și prăpastiilor, se poate ajunge pe culmea sus, de aceea mai mult ca oricând neamul nostru are lipsă de conducători încercați.

Li avem. Li cunoaștem. Să ne dovedim vrednici de ei.

Toate celelalte lucruri, pe care le vedem și le detestăm fiecare sau pe care ni le spun alții, în mod interesat, pot fi ușor îndreptate, prin apropierea tuturor celor buni și prin acțiunea chibzuită a conducătorilor.

Va trebui să vină și vremea, când orice ticălos și pierdevară nu va mai avea ce căuta printre noi.

Rufele murdare le vom spăla, când vom fi noi de noi; acum o singură poruncă de foc: *muncă asiduă, fiecare în locul său și atențiune mărită numai spre conducătorii vrednici, încercați, dovedeți, prin fapte, a pune mal presus de el înșși, interesul suprem al Patriei.*

Calendarul veacului

La Cina cea de Taină, Iisus Hristos înfățișează Tatălui ceresc pentru binefacerile săvârșite asupra neamului omenesc și numai după aceea a sfințit pâinea și a frânt-o, dând-o spre împărtășire apostolilor.

În ultima vreme mulți dintre fiilii neamului nostru mai întâi frâng trupul viu al patriei și apoi se ceartă și se lovesc unul pe altul.

Când oare vom mulțumi lui Dumnezeu uniți în „cuget și simțiri”, pentru binefacerile cu care ne-a învrednicit?

Caracter are omul simțit, stăpânit de tot ce-i bun în general pentru toți, respectă dreptul altuia, se vede pe sine însuși.

Fă bine unui om lipsit de caracter, acopere-l de măriri, căci la timpul oportun va purta vâlul uitării, spoindu-se și mai mult, vorbindu-te de rău.

(Răsunetul 1944 Nr. 45).

La 25 Octombrie 1944 a fost eliberat întreg Ardealul din robia ungarască.

Aceasta pentru a doua oară în decurs de un sfert de veac.

Preotul Ion Danciu din comuna Lona de lângă Cluj a fost spintecat de Unguri și aruncat în Someș. De fapt nu-i singurul preot Român cu care Maghiarii și-au arătat arta de a chinui și ucide.

Marele Stat Major a dat în ziua de 25 Oct. 1944 un comunicat din care rezultă că eliberarea Ardealului de Nord s'a făcut cu jertfele a: 63.000 ostași, 1500 ofițeri și 1400 subofițeri. Astfel a înțeles neamul românesc să-și recucerească o parte din trupul țării sfâșiat pe nedrept.

Observând zi de zi cursul anumitor fenomene sociale, nu e greu să descoperi că societatea noastră românească de pretutindeni suferă în prezent de o gravă slăbiciune în ce privește disciplina spirituală și în consecință cea socială.

Nu se mai imită intelectualul distins, omul cult și condus de bunul simț, ci se imită apucăturile omului preocupat de câștigul momentului și nepăsător față de tot ce intră în înțeleșul de disciplină socială.

I. S. D.

Pe marginea vieții

Veacul al XX-lea

În prima lui jumătate a făcut tot omenește a fost posibil, spre a fi întemeiat într'un ospiciu de nebuni.

Prea a fost însă turbat, ca cineva să fi îndrăsnit a se apropia de el și să-l băga în cămașa de forță.

Și așa, liber fiind, și a făcut de cap.

Când te mușcă un câne turbat

știința te poate tămădui.

Când turbează oamenii, adio se antirabic!

Numai Dumnezeu te mai poate mântui.

Oamenii cred

că atunci când se măresc salariile la două luni odată, e bine.

Asta-i ca și cum tot la două luni și-ai face o casă, stricând-o pe cea veche, dovedită impropriu de locuit.

Curajul

nu-i altceva, uneori, decât un proces în plus de datorie împlinită în împrejurări anormale. Îl ai nu fiindcă vrei ci pentru că din punct de vedere intim structural nu poți trăi fără el.

Evreii

așteaptă alt Mesia. Să recunoaștem au multă răbdare. Noi, în 2000 de ani ne-am fi plictisit de atâta așteptare.

Problema evreiască

privită în ansamblul ei, cu cât o adăucești mai mult, cu atât știi și înțelegi mai puțin din ea.

Seamănă cu ochii acelor femei în care privești adânc și nu pricepi nimic.

Existența lui Isus

nu mă interesează din punct de vedere fizic. N'are importanță dacă Fiul Mariei și al teslarului Iosif a existat cu adevărat.

Constat: de 2000 de ani stăpânește omenirea.

Mi-ajunge atât ca să știu că a fost și este.

Calendarul veacului

D-l prof. univ. V. Stanciu a dovedit, printr'un studiu aprofundat, că în colindele noastre se păstrează încă reminiscențe chiar și din epoca de piatră, deci mult înaintea culturii asiro-babilonice, de șase mii de ani. (Când nici nu era vorba de vitejii honvezi în Europa).

I. S. D.

RABOJUL LUI ION

Epurafte la S. S. R.

În capul listei de 10, primii dați afară de „înțelepciunea” comitetului S. S. R-ului, stă autorul lui „Niculăiță Minciună”, iar în coadă d-l Al. Bădăuș.

Până va fi epurat și Eminescu, ne permitem un citat din el:

„Câtă depărtare, Doamne, dela vierme pân' la astru?”

Păi bine, tot una e Ioan Al. Brătescu-Voinești și Al. Bădăuș?

Fiindcă, dacă e vorba de înlocuire, pe ultimul îl putem înlocui cu maestrul fotograf dela „Julleta”, așa dar cu cineva de meserie.

Pe cine vom pune însă în locul academicianului autor al „Puiu”-lui, să răspundă comitetul S. S. R-ului.

Cronica Războiului

Situația politică internă

pare a fi îndreptată pe un făgaș mai sănătos. Seriozitatea timpurilor a impus partidelor, care alcătuiesc guvernul, atitudinea în care să se oglindească grija și vrea de a face totul pentru binele țării și liniștea deplină a neamului. Echipa ministerială de sub președenția d-lui general Sănătescu este preocupată de două probleme: aplicarea condițiilor armistițiului și aprovizionarea. Dacă aplicarea armistițiului depinde de factori care pot fi găsiți, apoi aprovizionarea este în adevăr o problemă care provoacă griji deosebite guvernului și populației întregi. Rezolvarea ei depinde de factorul „producție”, iar producția depinde de numeroși alți factori care în ceasurile acestea susțin eforturile războiului. Lipsa lor este adânc simțită de viața internă căci ei provoacă depresiuni economice care nu vor putea fi înălțurate decât de voința unanimă a acelor care depindem. Vrearea noastră, a neamului, este știută. Dar pe lângă vrea trebuie și mijloace de muncă și deci de producție. În această direcție sunt îndreptate toate strădanile guvernului.

Principiile politicii Uniunii Sovietice

Din Washington este transmisă o telegramă a agenției „Reuter” al cărui conținut este următorul: „O declarație publicată aici de biroul sovietic de informații, spune că **RUSIA NU ARE INTENȚIA DE A INTERVENI ÎN AFACERILE INTERNE ALE CELORLALTE STATE ȘI CA PUNCTUL CARDINAL AL POLITICII EXTERNE A MOSCOVEI ESTE RECUNOAȘTEREA COEXISTENȚEI A DOUĂ SISTEME** — probabil comunismul și capitalismul.

Declarația reînnoește afirmarea obiectivelor pacifice ale Moscovei după războiu și a celor șase principii fundamentale ale politicii externe a Rusiei. În domeniul politic ca și în acela al afacerilor, Rusia înțelege să recunoască celelalte state indiferent de regimul intern.

Cele șase principii sunt:

1. **Relații pacifice cu toate statele, indiferent de sistemele lor politice.**

2. **Cooperare politică și economică cu toate statele pe baza egalității și independenței suve-**

Cu nemărginită durere și în vecl nemângâiași Ioan Mireș soț, Honoria și Letiția feițele ei dragi anunță rudele, colegile și colegii, precum și pe cei ce au cunoscut-o că parastasul de 6 săptămâni dela pierderea scumpul și neuitatelor lor

Honoria I. Mireș n. Popovici
inv.

se va oficia Duminică 26 Noemvrie 1944, ora 12 a. m., în capela cimitirului Groaveri din Brașov.

rane a părților contractante și a coexistenței celor două sisteme.

3. **Alianțe cu orice state, în scopul de a apăra pe ambii parteneri împotriva actelor de agresiune.**

4. **Renunțarea categorică la orice expansiune imperialistă în dauna altor națiuni.**

Institutul de cercetări economice și sociale ține Adunarea Generală și își reîncepe activitatea

Membrilor Institutului de Cercetări Economice și Sociale li s'a trimis următoarea convocare:

Comitetul nostru de direcție are onoarea a vă invita la **Adunarea generală** a Institutului care se va ține în ziua de Sâmbătă, 25 Nov. a. c. ora 15,30, la sediul Institutului din str. N. Iorga 26, cu următoarea ordine de zi:

1. Darea de seamă asupra activității Institutului în sesiunea 1943/1944 și a situației bibliotecii Institutului.

2. Desemnarea de noi membri externi și de onoare ai Institutului.

3. Programul de activitate al Institutului în sesiunea 1944—45.

Dacă la data de mai sus nu se întrunește, cel puțin o cinci din numărul membrilor Institutului, Adunarea generală se va ține în ziua de 2 Dec. a. c. la aceeași oră, în același loc și cu aceeași ordine de zi.

Prin ținerea adunării generale, se inaugurează și sesiunea 1944-45 a activității Institutului. Cu prilejul acestei Adunări generale se va ține și întâia comunicare din sesiunea viitoare despre care se vor împărtăși amănunte la timp.

Având în vedere că în luna Decemvrie a acestui an se împlinesc 100 de ani dela întemeierea întâiei cooperative din lume, fapt deosebit de important pentru dezvoltarea economiei sociale a popoarelor, Comitetul de direcție a hotărât ca ciclul de comunicări al sesiunii 1944-45 să înceapă cu un grup de comunicări privind gândirea și acțiunea cooperatistă, la noi și în țările streine.

Vă rugăm să binevoiți a ne înștiința, d'n timp, dacă doriți a face o comunicare la Institut, fie în grupul comunicărilor cooperatiste sau în afară de el, pentru a putea fi trecut în programul sesiunii 1944—45. Vă rugăm să ne faceți cunoscut subiectul comunicării și data aproximativă când ați putea să o țineți, luând bineînțeles, în considerare, normele generale ale Institutului privitoare la problemele ce se pot expune, durata comunicării și desbaterile care îi urmează.

Rugându-vă să acordați întreaga Dvs. atențiune invitațiunii și activității Institutului nostru, binevoiți a primi expresiunea deosebitei noastre considerațiuni.

Brașov, 12 Noemvrie 1944.

Directorul Institutului
Prof. Victor Jinga

Odată cu ținerea Adunării Generale se va inaugura și activitatea Institutului, sesiunea 1944-45, prin comunicarea D-lui Prof. Victor Jinga:

„Cinstiții pioneri din
Rochdale”

de **Mardare Mateescu**

5. **Nicio intervenție în afacerile interne ale altor state.**

6. **Intărirea coaliției națiunilor iubitoare de libertate în lupta contra agresorilor fasciști.**

Declarația adaugă însă că Rusia înțelege să rămână fermă asupra chestiunii ținuturilor disputate din Polonia Orientală, ocupate în prezent de armata roșie.

România
Județul Brașov
Primăria Comunei Prejmer

No. 2327/1944.

Publicațiune de licitație

Primăria comunei Prejmer ține licitație publică cu oferte închise conf. art. 88—110 din Legea Contabilității Publice, în ziua de 14 Decemvrie 1944, ora 10 dim., pentru vânzarea în bloc a materialului lemnos de fag din parchetul II, tăierea 2-a a pădurii Buzăul Mic (Chichirău) situată în hotarul comunei Sita Buzăului, jud. Brașov.

Licitatiia se va ține în localul Primăriei Prejmer.

Materialul lemnos din acest parchet ce se pune în vânzare este compus din 7.716 arbori de fag, din care conform estimăției organelor silvice va rezulta 21.259 metri steri lemn de foc, 2093 m. cubi lemn de lucru cherestea și 2047 m. l. lemn de lucru pentru traverse.

Prețul dela care începe licitatiia este după alegerea concurentului de 5.571.076 sau 7200 metri steri lemn de foc, predabili comunei franco loco depozitul Chichirău.

Garanția provizorie în ambele cazuri este de lei 300.000 în numerar sau efecte de Stat, iar garanția definitivă 10% din suma oferită.

Supraoferte nu se primesc.

Condițiunile speciale de licitație se pot vedea la Primăria comunei Prejmer și la Ocolul Silvic Intorsura Buzăului în orele de birou.

În cazul că prima licitație nu va da rezultat, a două licitație se va ține în același loc în ziua de 23 Decemvrie 1944, ora 10 dim.

Prejmer, la 11 Noemvrie 1944.

Primar, Notar,
Gheorghe Untaru Aurel Dogaru

Institutul surorilor de ocrotire
Arad—Iași

ANUNȚ

Conform ordinului Ministerului Sănătății, Institutul Surorilor de Ocrotire Arad—Iași trebuia să înceapă cursurile la 1 Noemvrie în Arad, Str. Brătianu Nr. 15.

Având în vedere că în localul Institutului funcționează un spital, anul I se va începe mai târziu. Candidatele sunt rugate să precizeze adresa actuală pentru a le putea anunța data exactă a examenului de admitere.

Cursurile III, vor începe la 20 Noemvrie a. c. Lucrările practice continuă pentru anul II și III.

Schimb casă confort modern, clădire solidă, (1935) trei apartamente, camere mari, lângă fabrica Scherg. — cu altă casă având aceeași construcție modernă, cu 1—2 apartamente dar situată în cartier liniștit mai central, stradă necirculată. Informațiuni la administrația „Gazetei”.

Tipografia „Astra” Brașov

caută

acenicii români

Deci jucați la Loteria de Stat care împarte prin noul plan numeroase câștiguri de

MILIOANE

Numai intrând în joc acum la Clasa I-a participați la totalitatea câștigurilor de

Lei 681.960.000

LOTERIA DE STAT

pe Clase

Tragerea Clasei I-a la 2 DECEMVRIE 1944

Prigoana Românilor

de

Dr. N. Căllman

Nu va fi vorba despre prigoana Românilor din alte părți. Vorbim numai despre prigoana Românilor din Țara Românească.

Bietul Român a fost mult prigonit. L-au prigonit Ungurii, l-au prigonit Austriecii veacuri de-a rândul, a fost prigonit de domnitori străini de neamul său, l-au prigonit, nu odată, ai săi; sânge din sângele său.

Când apăsarea-i venea dela străini, o suporta mai ușor. Românul se retrăgea în satul său, la casa sa, se retrăgea în sufletul său, plin de liniște; aștepta să treacă furtuna și să vină zile mai frumoase. Aștepta cu răbdare. Rar își sărea din fire.

Când însă prigoana-i venea din partea alor săi, atunci apăsarea era simțită mai greu, suferința și durerea-i erau mai mari, revolta și neliniștea-i creșteau și Românul își ieșea din liniștea sa. Apăsarea venită din partea sângelui propriu era ca veninul introdus în organism. Turbura viața întregului organism al neamului.

Trăim, nu de azi, nici de ieri, ci de peste 8—10 ani, cea mai cruntă prigoană a Românilor în contra Românilor.

S'a început cu câteva împușcături de revolver. Toate s'au oprit în piepturi românești și au stins vieți românești.

S'au umplut apoi temnițele și lagărele de unde nu tot așa de mulți au mai văzut drumul reîntoarcerii.

Au venit apoi alte temnițe, cu alte lagăre, cu alte dureri și alte suferințe și cu o mare perturbare în viața neamului și în viața de stat a noastră.

Viețea românească, sfârticată din trupul nostru, era aruncată în temnițe și lagăre și trimisă pe altă lume. Ne sângerăm noi pe noi înșine. Distrugeam oameni, Români, distrugeam familii, românești, distrugeam neam românesc.

Dacă am face o mică contabilizare a ultimilor 10 ani, am putea vedea că nici revolverele, nici temnițele, nici lagărele n'au consumat decât aproape numai viața românească.

Astăzi trece peste țara noastră un nou val de prigoană în contra Românilor. Noi temnițe, noi lagăre, iarăși suferință și iarăși distrugere de viață românească. Toți se reped asupra Românului. Toți sunt nevinovați, numai Românul, bietul, este vinovat.

Caut în ziare, multe de tot. Găsesc în ele multe vorbe de geaba, multe idei și multe concepții. Din ele grăiesc reformatori mici și mari, toți îndrăzneți. Grăiesc apărători ai patriei cu multă dragoste și grijulii pentru tot ce-i viață omenescă. Găsesc cuvinte pline de dragoste pentru apărarea Evreilor, găsesc multe glasuri de curajoasă apărare a Ungurilor. Sunt ziare care zilnic deplâng pe nenorociții de Unguri, care ar fi supuși unui tratament bestial și neomenesc. Dar niciun ziar nu găsește un singur cuvânt de apărare pentru Românii prigoniti.

Ni se cântă zilnic în toate tonurile. Trebuie să fie apărați toți. Sunt oameni. Nu trebuie făcută nicio deosebire între om și om. Să fie tratați toți egal. Democrația apără tot ceea ce-i omenesc. Așa ni se glăsuește zilnic.

Da! — spun și eu. Să fie tratați toți în mod egal, să fie apărați toți cei fără vină. Și Evreii, și Ungurii și Sașii, toți cu care suntem legați de acest pământ românesc. Și spun acest lucru nu numai acum, de ocazie; l-am spus totdeauna. Trebuie apărat tot ce-i omenesc și curat.

Dar democrația mea îmi mai spune că în acest „omenesc“ trebuie să intre și Românul. Să fie și el apărat. Să fie tratat și el egal

cu toți ceilalți. Eu văd însă că nu se întâmplă așa. Asupra lui se reped toți. Și nimeni nu-l apără.

Pe el pentru ce nu-l apără nimeni? Pentru ce nu găsesc ziarele noastre, atât de guralive altcum, un cuvânt și pentru apărarea Românului? Nu merită și el un cuvânt, cel puțin de milă, dacă altcum nu se poate spune?

Lagărele se umple iară, suferințele încep din nou, lacrimi se varsă din belșug, iarăși viața românească distrusă, și n'are nimeni un cuvânt de apărare pentru bietul Român? Nu apărare pentru vinovați. Cerem pedeapsa acestora. Dar cerem apărare pentru mulțimea mare de nevinovați Români, care înfundă lagărele.

Nu-i bine așa

Cineva, care trebuie să fie foarte tânăr, vorbește despre „proza searbădă și stereotipă, lipsită de largă respirație epică a lui I. Al. Brătescu-Voinești“, în opoziție cu operele lui Mihail Sadoveanu.

Oare n'ar fi mai înțelept dacă l-am întreba chiar pe Mihail Sadoveanu ce părere are despre academicianul d-sale coleg?

Apoi: oare n'ar fi mai cuminte ca „cineva care trebuie să fie foarte tânăr“ să-și înceapă și să-și termine întâi studiile universitare — suntem convinși că le va termina strălucit — și numai după aceea, dacă nu cumva va apuca pe alte căi spirituale, să vină cu verdicte literare?

Problema mai are însă și alt aspect: acela al cenzurii în interiorul unui ziar de atitudine.

Fiindcă nouă ne este imposibil să credem că în chestiunea menționată direcția ziarului are aceeași părere.

Oare nu cumva prin această lipsă de vigoare mai mult stricăm tinerilor noștri de nădejde?

Probabil însă că lucrurile s'au petrecut fără știrea direcțiunii.

De aceea punem și noi punct, mulțumindu-ne cu o simplă însemnare în care am strecurat și ceva din simpatia și prețuirea pe care-o avem pentru „cineva care este foarte tânăr“.

I. C.

Abonamente de sprijin

Scriem peotriva inimii noastre, a dreptății care e în noi și a justiției cuprinse în legile țării. Nu lovim în nimeni atunci când apărăm o cauză. Nu țipă scrisul nostru, fiindcă știm că suntem auziți și vorbind domol.

Niciodată nu ne-am gândit că scrisul acesta ar putea provoca mai mult decât o aprobare din partea celor ce ne citesc, a unora măcar.

Iată, însă, că așteptările ni sunt întrecute prin dovezile celor ce se înscriu în coloana aceasta a „sprijinitorilor“ care știu că luptăm cu mari greutate.

În ziua sărbătoririi eliberării Clujului, cineva s'a înscris în această coloană cu 100.000 lei. Gestul omului însemna o integrare în felul nostru de a gândi.

Pentru „Gazeta Transilvaniei“ asemenea mărturisiri au valoare de verificare a drumului de care ne ținem și din care nu putem ieși.

De-atunci asemenea adeziuni vin tot mai des.

Oare românismul acesta n'ar putea pune umărul pentru a ne ajuta să scoatem „Gazeta Transilvaniei“ zilnic?

„Astra“ brașoveană sacrifică anual câteva milioane pentru editarea ei în condițiile de azi.

Nu se găsesc în toată Țara Românească celelalte milioane pentru un cotidian „Gazeta Transilvaniei“?

Nu cerem!

Noi punem problema.

Și s'ar putea să avem și răspunsuri.

De s'ar face efortul, noi avem studiată problema celei mai mari instituții de arte grafice din tot Ardealul, care ar fi în stare să se susțină singură apoi, editând un cotidian în care românismul de pretutindeni și-ar putea pune nădejdea.

De s'ar face efortul!

Ing. G. F., Brașov,	Lei 10.000
Dr. Voicu Cornel, Brașov	2000
Ing. Petculescu Ion, București	1000
Ing. Dumitrescu A. N. București	1000
Pașca Augustin, contabil, Cugir. jud. Hunedoara	1000

Plata impozitului statistic

de Lei 1000 s'a prelungit, conform deciziei Ministerului de Finanțe, până la 30 Noemvrie 1944.

GAZETA TRANSILVANIEI

Redactor responsabil
ION COLAN

Redacția și Administrația
B R A Ș O V
B-dul Regele Ferdinand No. 12
Telefon 1513

Abonamentul anual Lei 800
Autorități și Societăți Lei 1600
Membrii „Astei din comunele jud. Brașov și refugiații săteni din Ardealul de Nord Lei 500

Ni se va răspunde: Au fost legionari și sunt periculoși pentru existența statului.

Dar, răspund eu, știe toată lumea că toți Sașii, dela băiețandru până la bătrân, bărbat și femeie, cu foarte puține excepții, au fost hitleriști. Și iarăși, știe toată lumea, cea de bună credință și neinteresată, că toți Ungurii dela noi, eu pot spune fără excepție, au fost hortysti însuflețiți. Aceștia nu odată, ci în mai multe rânduri, așteptau cu înfrigurare în satele din jurul Brașovului cu pâinea caldă în cuptor ca să primească cum se cuvine pe honvedul care trebuia din moment în moment să apară de către Sf. Gheorghe. Nu așteptau gofii, cum ar zice ziarele noastre, ci așteptau toți oamenii de rând ai satelor, înșiruiți în legiunile lui Horty.

Așa că aproape toți Sașii și Ungurii ar trebui băgați în lagăre. Toți au fost hitleriști și întocați hortysti. Se gândește cineva la acest lucru? Nu! Și nici nu trebuie să se gândească. Ar fi un lucru nebușesc și neomenesc. Au avut și ei la un moment dat un sentiment, o părere, o concepție. Azi sunt oameni liniștiți. Vor fi pedepsiți numai cei care au păcătuit. Pentru ce au păcătuit nu trebuie să mai pătimească.

Atunci pentru ce nu este tratat cu aceeași măsură și legionarul român? Legionarul sas și ungur este apărat. El este tratat cu legile democrației. Pentru ce este tratat numai legionarul român după toate legile de tuturor? Pentru ce numai pentru el prigoană și iar prigoană de peste 10 ani, ori și cum s'ar schimba regimul?

În timpul prigoanei Evreilor am apărat pe Evreii răpăstuiți și neîndreptățiți. Nu mi-e rușine să o spun. Apărăm oameni, nu Evreii.

Azi apăr alți răpăstuiți. Nu vinovați! Apăr oameni care sunt prigoniti pentru ideile și convingerile pe care le-au avut și pentru care au suferit to mai destul. Ar fi timpul să se pună capăt acestei suferințe românești. Nu apăr legionari, apăr oameni și încă oameni români.

Vinovații să fie pedepsiți. Iar cei care au avut numai o convingere și o credință să fie lăsați să-și vadă în liniște de rosturile lor. Și să fie asoru pedepsiți numai dacă ar păcătui în contra intereselor neamului.